

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2009. év október hó 22. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntettének kísérlete és más bűncselekmény miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kiskunhalasi Városi Bíróság 9.B.139/2005/32. számú ítéletét és a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 1.Bf.918/2006/8. számú ítéletét hatályában fenntartja.

E végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

I. A Kiskunhalasi Városi Bíróság a 2006. május hó 15. napján kihirdetett 9.B.139/2005/32. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntettében. Ezért öt 50 nap - fizikai munkakörben letöltendő - közérdekű munkára ítélte.

A megállapított tényállás lényege szerint az 1984-ben született terhelt korábban öt alkalommal volt büntetve. Más elítélések mellett a Kecskeméti Városi Bíróság a 2004. november hó 15. napján jogerőre emelkedett 10.Fk.612/2003/49. számú ítéletével súlyos testi sértés büntette, csalás büntette és más bűncselekmények miatt 2 év börtönre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. E büntetéséből egynegyed feltételes kedvezménnyel 2005. szeptember hó 9. napján szabadult.

A terhelt 2004. októberében a diszkóban 5000 forintot adott át a sértettnek, aki a pénzzel eltűnt és ígérete ellenére nem ment vissza hozzá.

Röviddel ezután a terhelt - aki korábban birkózó volt, s erről a sértett tudott - testi sértés kilátásba helyezésével kérte vissza a sértettől az 5000 forintot. Ez a fenyegetés alkalmas volt arra, hogy a sértettben komoly félelmet keltsen. Hatására a sértett 2005. október közepén a buszpályaudvaron egy aranynak látszó láncot adott át a terheltnek a tartozása fejében.

Pár nap múlva a terhelt közölte a sértettel, hogy a lánc nem arany. Továbbra is követelte a pénzt, ám ennek a sértett közel másfél hónapig nem tett eleget.

2004. december 7. napján a terhelt az iskolájában, a tanműhelynél kereste fel a sértettet 11 és 12 óra között. Kihívta őt a tanműhelyből és közölte vele, hogy a másfél hónapi késés miatt az 5000 forintot kamatostól kell megfizetnie. Összesen 30.000 forintot követelt tőle. Nyomatéku pofonvágta, minek következtében a sértett szája felhasadt, vérezni kezdett, az arcán pír keletkezett. Ezen felül elővette a famarkolatú zsebkését és közölte, hogy belévágja, ha nem kapja meg a követelt összeget. Az ütés és a közvetlen fenyegetés hatására a sértett megígérte, hogy másnapra megszerzi a 30.000 forintot, melynek átadására a terhelt másnap reggel a fél 8-9 órát jelölte meg.

A tanműhelyben tartózkodó D. D. a vastag dróttal átszőtt homályos üvegen keresztül látta a pofont, és értesítette az osztályfőnökét, T. J.-t, aki a rendőrségnek azonnal bejelentést tett. A gyors rendőri intézkedés során a bicskát a terhelttől lefoglalták.

A bíróság e tényállás alapján a terhelt cselekményét a Btk. 273. §-ának (1) bekezdésében meghatározott és aszerint büntetendő folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntettének minősítette, amelyet különös visszaesőként követett el.

Az elsőfokú ítélet ellen az ügyész által a büntetés súlyosítása végett bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Bács-Kiskun Megyei Bíróság a 2007. június hó 7. napján tartott nyilvános ülés alapján meghozott 3.Bf.918/2006/8. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta. A terhelt cselekményét 1 rb. önbíráskodás büntettének és további 1 rb. súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntette kísérletének minősítette.

A terhelttel szemben kiszabott főbüntetést 2 év 6 hónap börtönbüntetésre súlyosította, és mellékbüntetésül 3 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a különös visszaeső

terhelttel szemben kiszabott büntetés halmazati büntetés, amelyből feltételes szabadságra nem bocsátható. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A jogi indokolás keretében kifejtette, hogy a sértett valamely ügyletből kifolyólag ténylegesen 5000 forinttal tartozott a terheltnek, aki e tartozás teljesítését fenyegetéssel kényszerítette ki. A sértett ezért adott át neki egy nyakláncot. Ezt a cselekményt helyesen minősítette az elsőfokú bíróság önbíráskodás büntettének.

Tévedett azonban, amikor a terhelt további, a 2004. december 7. napján elkövetett cselekményét is ugyanígy minősülő és az előzővel folytatódólagosan elkövetett bűncselekménynek minősítette.

2004. december 7-én a terhelt már 30.000 forintot követelt a sértettől arra hivatkozással, hogy az eredeti tartozás után kamatot is felszámított. Ez az igény már nem volt jogosnak vagy jogosnak vélt igénynek tekinthető. A terhelt az 5000 forint összegű tartozást jogos alap nélkül változtatta 30.000 forintra, az általa felszámított uzsorakamat jogszerűtlen volt. A terhelt ekkor már jogtalan haszonszerzés végett cselekedett. Ennek érdekében alkalmazott a sértettel szemben erőszakot, illetve az élet, testi épség elleni fenyegetést. Ezzel kívánta rábírní a sértettet arra, hogy a jogtalan haszonnal megnövelt összeget megszerezze és átadja.

A cselekményt a Btk. 323. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b.) pontja szerint minősülő és büntetendő súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntette kísérletének minősítette - figyelemmel arra, hogy a rendőri beavatkozás a pénz kifizetését megghiúsította.

II. A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján arra hivatkozással, hogy a cselekmény törvénysértő minősítése miatt törvénysértő büntetés kiszabására került sor.

Az indítvány szerint a terhelt személyiségzavarban szenved, és ez már a terhére rótt cselekmény elbírálásakor is fennállt. Őt a Kiskunhalasi Városi Bíróság a 10.P.20.818/2007/34. számú ítéletével cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte.

A terhelt egyébként jogosan követelte vissza az 5000 forintját, mert a sértett tartozott neki, ezért a másodfokú bíróság tévesen minősítette cselekményét zsarolás büntetteként. Döntése ellentétes az elsőfokú bíróság által figyelembe vett, az önbíráskodás és a zsarolás elhatárolásának kérdéseit tárgyaló BH 1999/296. szám alatt közzétett döntéssel.

A védő mindezek alapján a marasztaló döntés megváltoztatását és elsősorban a terhelt felmentését, másodsorban pedig az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltaknak megfelelő döntés meghozatalát indítványozta.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1522/2009. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt a tényállás támadó részében a törvényben kizártnak, érdemében pedig alaptalannak találta. A terhelt a cselekmények második fázisában már 30.000 forintot követelt, mert az eredeti tartozás után kamatot is felszámított. Ez az uzsorakamat jogszerűtlen volt. A terhelt ekkor már jogtalan haszonszerzés végett cselekedett, ennek érdekében alkalmazott a sértettel szemben erőszakot, illetve élet, testi épség elleni fenyegetést. Mindkét cselekménye tényállásszerű, egymástól elkülönült és különböző jogvédte érdeket sért, ezért valóságos anyagi halmazatot alkot.

A Legfőbb Ügyészség mindezek alapján a marasztaló jogerős döntés hatályában fenntartását indítványozta.

A védő a Legfelsőbb Bírósághoz intézett beadványában és az ahhoz csatolt határozatokkal igazolta, hogy egyrészt a terhelt időközben cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezték, másrészt pedig mind őt, mint a sértettet jogerősen elítélte a Kiskőrösi Városi Bíróság kábítószerrel visszaélés vétsége miatt.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 420. §-ának (1) bekezdése és a Be. 424. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványát fenntartotta. Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság – amennyiben a bűnössége egyáltalán megállapítható – helyesen minősítette a terhelt cselekményeit folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntettének. A folytatólagosság feltételei maradéktalanul megállapíthatók. A terhelt a második esetben nem törekedett jogtalan haszonszerzésre és nem annak érdekében alkalmazta az erőszakot.

A kiszabott büntetés változatlan minősítés mellett is kimagaslóan súlyos és ellenkezik az irányadó bírósági gyakorlattal, ezért annak enyhítése indokolt.

A legfőbb ügyész képviselője az átiratában foglaltakat fenntartotta.

A terhelt a nyilvános ülésen csatlakozott a védőjéhez.

III. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a felülvizsgálati indítványban megjelölt – a Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontjában meghatározott – okból,

valamint - a Be. 416. §-a (1) bekezdésének c) pontjában írt eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423. § (4)-(5) bek.] bírálta felül.

Ennek során a felülvizsgálati indítványt - a Legfőbb Ügyészség nyilatkozatával egyezően - a tényállást támadó részében a törvényben kizártnak, érdemében pedig alaptalannak találta.

A Be. 423. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel, a felülvizsgálati eljárásban a tényálláshoz kötöttség érvényesül. Ennél fogva a kötelezően irányadó jogerős ítéleti tényállás alapul vételével kell és lehet állást foglalni a rendkívüli jogorvoslat tárgyában.

A védő arra hivatkozással támadta a tényállást, hogy a terhelt beszámítási képessége nem volt teljes és ezt a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésére vonatkozó dokumentumok is alátámasztják.

E részében a felülvizsgálati indítvány a törvényben kizárt indítvány. Olyan új tényre hivatkozással, amely alapján lényegesen enyhébb büntetés kiszabására kerülhet sor a Be. 408. §-ában foglalt feltételek szerint perújítási eljárás kezdeményezhető.

Ugyanakkor már felülvizsgálati okot képez a védőnek az a hivatkozása, amely szerint az eljárt bíróságok tévesen minősítették a terhelt cselekményeit folytatólagosan elkövetett önbíráskodás büntette helyett, az első alkalommal elkövetett önbíráskodással halmazatban súlyos fenyegetéssel elkövetett zsarolás büntette kísérletének. A Be. 416. §-a (1) bekezdésének b) pontja szerint ugyanis a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak helye van akkor, ha a bűncselekmény törvényt sértő minősítése miatt törvényt sértő büntetést szabtak ki.

E körben a Legfelsőbb Bíróság - a másodfokú bíróság ítéletében és a Legfőbb Ügyészség átiratában foglalt érvekkel egyetértve - azt állapította meg, hogy az egymástól időben is elkülönült, két hónap különbséggel végrehajtott cselekmény végrehajtására eltérő motívumból, eltérő indokkal, illetve céllal került sor. Első esetben a terhelt a jogosnak vélt követelését kívánta érvényesíteni, ezért ez a cselekménye önbíráskodásnak minősül. A második alkalommal ettől eltérően azonban jogtalan haszonszerzés volt a célja. Kifejezetten jogtalan követeléssel fordult a sértetthez, és annak érvényesítése érdekében alkalmazott súlyos (testi épség elleni) fenyegetést, illetve erőszakot. Ez a cselekmény a Btk. 323. §-ának (1) bekezdésében meghatározott, a (2) bekezdésének b) pontja szerint minősülő és büntetendő zsarolás büntette kísérletének a megállapítására alkalmas.

A Legfelsőbb Bíróság végül rámutat arra, hogy a büntetés mértéke a felülvizsgálati eljárásban csak akkor vizsgálható, ha az összefügg az elbírált cselekmény büntetőjogi megítélésével, azaz a cselekmény minősítésével. Ha a minősítés törvényes, akkor a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei közé illeszkedő büntetés felülvizsgálatára nincs lehetőség, ezért a Legfelsőbb Bíróság a büntetés mértékét érdemben nem is vizsgálhatta.

Mindezek alapján - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat - a Be. 426. §-a alapján - a hatályában fenntartotta.

A Legfelsőbb Bíróság határozata elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416. §-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418. §-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416. § (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421. §-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Legfelsőbb Bíróság mellőzheti.

Budapest, 2009. október hó 22. napján.

Dr. Schäfer Annamária s.k. a tanács elnöke, Dr. Molnár Gábor s.k.
előadó bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

tisztviselő
Bné